Asiantuntijalausunto
OTT Kaisa Huhta
Itä-Suomen yliopisto
Oikeustieteiden laitos
Ilmasto-, energia- ja ympäristöoikeuden keskus (CCEEL)

Eduskunnan talousvaliokunnalle 16.2.2023

Asia: HE 324/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähköenergialaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi.

1 Kysymyksenasettelu ja nykylainsäädäntö

Talousvaliokunta on pyytänyt lausuntoa siitä, mitä on tehtävissä korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman helpottamiseksi. Toimeksiannon rajauksen vuoksi muut hallituksen esitystä koskevat huomiot on rajattu tämän lausunnon ulkopuolelle. Lausuntopyyntö on lisäksi ymmärretty siten, että talousvaliokunta haluaa kartoittaa hallituksen esityksessä HE 324/2022 vp ehdotettuja tukimuotoja täydentäviä tai lisäisiä ratkaisuja erityisesti määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman helpottamiseksi.

Talousvaliokunnan esittämä lausuntopyyntö pitää sisällään kaksi asiakokonaisuutta, joita olisi arvioitava erikseen. Olisi yhtäältä tunnistettava, mitä mahdollisia vaihtoehtoja on korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman helpottamiseksi. Toisaalta olisi arvioitava, onko toimiin ryhtyminen korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman helpottamiseksi perusteltua. Tätä jälkimmäistä asiakokonaisuutta olisi arvioitava erityisen kriittisesti kahdesta syystä. Ensinnäkin sitä olisi arvioitava kriittisesti siksi, että sekä aiemmin käyttöönotetut että nyt käsitteillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetut toimet sisältävät jo useita päällekkäisiä tukimuotoja, jotka osittain jo kohdentuvat korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä oleville kuluttajille. Toiseksi kriittiseen suhtautumiseen on tarvetta siksi, että korkeiden sähkönhintojen aikana tehty määräaikainen sopimus ei välttämättä sellaisenaan uhkaa kuluttajan varallisuusasemaa tavalla, joka edellyttäisi asiaan puuttumista sääntelyn keinoin.

Sähkösopimus on aina osapuoliaan sitova, eikä määräaikaisesta sopimuksesta irrottautuminen ole lähtökohtaisesti mahdollista, ellei sitä ole sopimuksessa erikseen sallittu. Tämä sopimusoikeuden perustavanlaatuinen lähtökohta on vakiintunut ja yksiselitteinen. Sopimusoikeuden sääntely sinänsä kuuluu lähtökohtaisesti tavallisen lainsäädännön alaan, eikä sopimusvapaudesta ja sopimussuhteiden pysyvyydestä ei ole nimenomaisesti säädetty perustuslaissa.[1] Sopimusvapaus kuitenkin saa suojaa tietyssä määrin omaisuudensuojaa turvaavan yleislausekkeen kautta, jonka on katsottu turvaavan myös sopimussuhteiden pysyvyyttä.[2] Varallisuusoikeudellisten oikeustoimien pysyvyyden suojan taustalla on ajatus

[1] Ks esimerkiksi PeVL 26/2008 vp, s. 2 ja PeVL 3/1982 vp, s. 2.
[2] HE 309/1993 vp, s. 62, PeVL 15/2004 vp, s. 4—5, ja sähkömarkkinoiden osalta erityisesti PeVL 33/1998 vp, s. 1.

oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa.[3] Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan on pääsääntöisesti kiellettyä puuttua tavallisella lailla taannehtivasti yksityisten välisiin varallisuusoikeudellisiin sopimussuhteisiin.[4] Vaikka taannehtivana pidettyyn puuttumiseen on perustuslakivaliokunnan käytännössä suhtauduttu pidättyvästi, sopimussuhteiden koskemattomuus ei ole muodostunut ehdottomaksi.[5] Nimenomaisesti ja suoraan sopimuksen vastikkeen määrään puuttuminen taannehtivalla lainsäädännöllä olisi kuitenkin omaisuudensuojan näkökulmasta ongelmallista.

Sähkösopimusten osalta määräaikaisten sopimusten ajallinen sitovuus on tunnistettu sähkömarkkinalaissa (588/2013), jonka 89 §:n mukaan määräaikainen sopimus päättyy määräajan umpeuduttua. Määräaikaisen sähkösopimuksen luonteeseen kuuluu tavanomaisesti kiinteä, etukäteen määrätty hinta, jonka sähkön myyjä takaa kuluttajalle koko sopimuskauden ajan. Tällaisessa sopimustyypissä molemmat sopimuksen osapuolet ottavat riskin: sähkön myyjä ottaa riskin siitä, että sähkön markkinahinta nousee sopimushintaa korkeammaksi ja kuluttaja puolestaan ottaa riskin siitä, että sähkön markkinahinta laskee sopimuksessa sovittua hintaa alhaisemmaksi. Toisin sanoen kuluttaja maksaa määräaikaisessa sopimuksessa siitä, että hänelle taataan vakaa hinta markkinahinnan vaihtelusta riippumatta. Kiinteähintaista sopimusta voidaankin ajatella eräänlaisena vakuutuksena hinnanvaihteluita vastaan.

Nykyinen lainsäädäntö pitää sisällään keinoja, joilla kohtuuttomina pidettäviä sopimusehtoja on kuluttajakohtaisesti mahdollista kohtuullistaa. Kuluttajansuojalain (38/1978) 4 luvun 1 §:n mukaan sopimusehtoa voidaan sovitella tai se voidaan jättää huomioon ottamatta, jos se on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen. Tällaisena sopimuksen ehtona pidetään myös sopimusta hinnasta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan säännöksen mukaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja olojen muuttuminen sekä muut seikat. Sellainen sopimus, jossa kuluttajan ottama riski toteutuu eli määräaikaisen sopimuksen hinta on markkinahintaa kalliimpi, ei kuitenkaan yksinään tee sähkösopimuksesta kohtuutonta. Toisin sanoen kuluttajan kannalta huonoon tai kalliiseen sopimukseen sitoutuminen ei yksinään tai automaattisesti tarkoita, että sopimus olisi kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen.

Lisäksi sähkömarkkinalaki sisältää määräaikaisten sähkösopimusten kestoon liittyvää sääntelyä. Lain 92 §:n mukaan kuluttaja saa kahden vuoden kuluttua irtisanoa sopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen, jos kuluttajan kanssa on tehty määräaikainen sähkönmyyntisopimus kahta vuotta pitemmäksi ajaksi. Sähkönmyyntisopimuksen määräaikaisuudelle ei sinänsä ole asetettu ylärajaa. Kuluttajaa ei kuitenkaan katsota voitavan sitoa liiaksi pitkäaikaiseen määräaikaiseen sähkönmyyntisopimukseen.[6]

2 Euroopan unionin linjaukset sähkönkuluttajien tukemisesta energiakriisissä

[3] PeVL 42/2006 vp, s. 4, PeVL 21/2004 vp, s. 3, PeVL 33/2002 vp, s. 3;
[4] HE 309/1993 vp, s. 62, ja sähkömarkkinoiden osalta erityisesti PeVL 33/1998 vp, s. 1.
[5] (PeVL 37/1998 vp, s. 2/I ja PeVL 48/1998 vp, s. 2/II ja PeVL 63/2002 vp, s. 2)
[6] HE 20/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevaksi lainsäädännöksi, s. 124.

EU:n sähkömarkkinalainsäädäntö sisältää oman, sähkönkuluttajien asemaa ja sopimusoikeuksia koskevan kokonaisuuden, josta säädetään sähkömarkkinadirektiivissä.[7] Direktiivin 28 artikla on olennainen korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman helpottamisen näkökulmasta. Artikla koskee heikossa asemassa olevia asiakkaita ja sen mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä asiakkaiden suojelemiseksi ja varmistettava erityisesti, että heikossa asemassa olevia asiakkaita varten on asianmukaisia suojakeinoja. Kunkin jäsenvaltion on määriteltävä heikossa asemassa olevien asiakkaiden käsite, jolla voidaan viitata energiaköyhyyteen ja muun muassa kieltoon kytkeä tällaiset asiakkaat pois verkosta kriittisinä aikoina. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että heikossa asemassa olevia asiakkaita koskevia oikeuksia ja velvoitteita sovelletaan. Niiden on erityisesti toteutettava toimenpiteitä syrjäseuduilla asuvien asiakkaiden suojelemiseksi. Niiden on varmistettava kuluttajansuojan korkea taso erityisesti sopimusehtojen, yleisen tiedottamisen ja riitojenratkaisumenettelyjen avoimuuden osalta. Jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä, kuten myönnettävä sosiaaliturvajärjestelmiensä perusteella etuuksia heikossa asemassa olevien asiakkaiden tarvitsemien toimitusten varmistamiseksi tai tuettava energiatehokkuuden parantamista, jotta voidaan puuttua ilmenevään energiaköyhyyteen. Korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman helpottamisen näkökulmasta säännöksessä on olennaista nimenomaan sen keskittyminen heikossa asemassa oleviin sähkön kuluttajiin, ei kaikkiin sähkön kuluttajiin.

Sähkösopimuksia koskevan sääntelyn lisäksi EU on Ukrainan sodan puhkeamisen jälkeen laatinut politiikkakehyksen, jossa yksilöidään sellaisia sisämarkkinoille soveltuvia tukitoimia, joiden tarkoituksena on tukea sähkönkuluttajia energiakriisissä.[8] Politiikkakehyksen sisällä jäsenvaltioilla on mahdollisuus toteuttaa kohdennettuja toimenpiteitä nimenomaan haavoittuvassa asemassa olevien kuluttajien suojelemiseksi.[9]

Jäsenvaltioiden olisi erityisesti kohdennettava taloudellisia tukitoimenpiteitä heikossa asemassa oleviin kotitalouksiin ja yrityksiin, joihin energian jyrkkä hinnannousu vaikuttaa eniten. Sääntelyn mukaan näin säilytettäisiin hintakannustin vähentää energian kysyntää ja säästää energiaa.[10] Politiikkakehyksen mukaan lyhyen aikavälin toimissa olisi asetettava etusijalle räätälöidyt toimenpiteet, joilla voidaan nopeasti lieventää heikoimmassa asemassa oleviin ryhmiin kohdistuvia vaikutuksia ja joita voidaan helposti mukauttaa tilanteen parantuessa ja näin välttää markkinadynamiikan häiriintyminen sekä vähähiiliseen talouteen siirtymisen kannustimien heikentäminen. Keskipitkällä aikavälillä olisi keskityttävä tehostamaan EU:n energiankäyttöä, vähentämään riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja

[7] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/944, annettu 5 päivänä kesäkuuta 2019, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta, OJ L 158, 14.6.2019, p. 125–199.

[8] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, Miten vastata energian hintojen nousuun: toiminta- ja tukivälineistö, COM/2021/660 final; Komission suositus (EU) 2020/1563, annettu 14 päivänä lokakuuta 2020, energiaköyhyydestä, C/2020/9600, OJ L 357, 27.10.2020, p. 35–41.

[9] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, Miten vastata energian hintojen nousuun: toiminta- ja tukivälineistö, COM/2021/660 final, p. 1.

[10] Neuvoston asetus (EU) 2022/1854, annettu 6 päivänä lokakuuta 2022, korkeisiin energianhintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä, johdanto-osan 58. kappale.

parantamaan kykyä sietää energian hintapiikkejä sekä tarjoamaan loppukäyttäjille kohtuuhintaista ja puhdasta energiaa.[11]

Esimerkkeinä tällaisista toimista jäsenvaltiot voisivat maksaa erityisiä sosiaaliavustuksia hädänalaisimmille auttaakseen heitä lyhyellä aikavälillä selviytymään energialaskuistaan tai tukeakseen energiatehokkuuden parantamista. Toteutustapana politiikkakehyksen mukaan voisivat olla kertasuoritukset, jotta voidaan säilyttää kannustin vähentää energiankulutusta ja investoida energiansäästöön. Lisäksi jäsenvaltiot voisivat väliaikaisesti lykätä maksuja, jos kuluttajilla on lyhyen aikavälin vaikeuksia maksaa laskunsa.[12] Ajallisesti rajoitetut korvaustoimenpiteet ja suora tuki energiaköyhille kuluttajille voisi tapahtua kertakorvauksina, arvoseteleillä tai kattamalla osa energialaskusta tai antamalla tilapäisesti kuluttajille lisää maksuaikaa sähkölaskujen maksamiseen.[13]

3 Vaihtoehdot ja kriittinen arvio korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman helpottamiseksi

Sopimusvapaudesta ja sopimusten sitovuudesta seuraa, että määräaikaiset sähkösopimukset sitovat lähtökohtaisesti osapuoliaan, vaikka niissä sovittu hinta olisikin markkinahintaa korkeampi. Yksittäisissä poikkeuksellisissa tapauksissa tällaisten sopimusten hintojen kohtuullistaminen kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla voisi tulla kyseeseen, mutta pääsääntöisesti kuluttajat kantavat korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten sisältämän riskin siitä, että markkinahinta laskee sopimuksen tekohetkeen verrattuna, kuten vuoden 2023 alussa on tapahtunut.

Yleisesti sähkösopimusten pysyvyyteen puuttuminen lainsäädäntöteitse olisi sopimusoikeuden perusrakenteiden ja oikeusvarmuuden näkökulmasta haitallista. Ylipäätään ei ole tunnistettavissa esimerkkiä sellaisesta tilanteesta, missä lainsäädännöllä olisi puututtu määräaikaisten sopimusten hintoihin jälkikäteen siksi, että ne ovat muuttuneet epäedullisiksi sopimusten tekemisen jälkeisen hintojen laskun vuoksi. Lisäksi sopimusoikeudellisen kohtuullistamisen ideaan ei sovi se, että jälkikäteen puututtaisiin määräajaksi sovittuihin hintoihin sopimustyypissä, jossa määräaikaisuuden tarkoituksena on nimenomaan hintojen lukitseminen määräajaksi ja jossa kuluttajalle on ollut tarjolla vaihtoehtoja, kuten pörssisähkösopimus. Näin on varsinkin siinä tapauksessa, mikäli sopimuksiin puuttuminen tapahtuisi automaattisesti ilman kuluttajan varallisuusasemaan liittyvää kokonaisharkintaa niin, että kohtuullistamisen piiriin pääsisivät myös ne, joiden taloudellinen asema ei puoltaisi kohtuullistamista.

Korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjä määräaikaisia sopimuksia voidaan soveltuvin osin verrata kulutusluottojen korkokattosääntelyyn, joka sisältyy kuluttajansuojalakiin. Kiinteäkorkoiset kulutusluotot ovat määräaikaisten sähkösopimusten kanssa siinä mielessä vertailukelpoisia, että molemmissa sitoudutaan sopimuksen tekohetkellä tiettyyn hintaan koko sopimuksen ajaksi. COVID-19-pandemian aikana muun muassa kiinteäkorkoisista

[11] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, Miten vastata energian hintojen nousuun: toiminta- ja tukivälineistö, COM/2021/660 final, p. 7-8.

[12] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, Miten vastata energian hintojen nousuun: toiminta- ja tukivälineistö, COM/2021/660 final, p. 8.

[13] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, Miten vastata energian hintojen nousuun: toiminta- ja tukivälineistö, COM/2021/660 final, p. 9.

kulutusluotoista annettiin kuluttajaa suojaavia määräaikaisia erityissääntöjä, joilla kulutusluottojen koroille asetettiin korkokatto.[14] Säännösvalmistelussa korostettiin, että ehdotettu hintasääntely vaikuttaa sopimusvapauteen ja sopimussuhteiden pysyvyyteen,[15] ja tästä syystä sääntelyn ulkopuolelle rajattiin väliaikaisen lain aikana tai sitä ennen tehdyt kertaluottosopimukset sekä aikaisemmin tehdyt jatkuvaa luottoa koskevat sopimukset siltä osin kuin luottoa oli nostettu ennen uuden väliaikaisen lain voimaantuloa.[16] Rajaus tehtiin, koska sääntelyn taannehtiva soveltaminen jo nostettuun luottoon tunnistettiin ongelmalliseksi perustuslaissa turvatun omaisuudensuojan näkökulmasta.[17] Samalla tunnistettiin, että rajaus tarkoittaa sitä, että korkokattosääntelyllä ei voitu suoraan helpottaa esimerkiksi sellaisen kuluttajan asemaa, joka oli pandemian johdosta ottanut jo luottoa, joka oli edelleen maksamatta.[18] Vastaavat perustelut soveltuvat myös korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä oleviin kuluttajiin.

On kuitenkin olemassa mahdollisia vaihtoehtoja korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman helpottamiseksi. Vaihtoehdot voivat kohdistua molempiin sähkölaskun suuruuteen vaikuttavaan tekijään eli käytetyn sähkön määrään ja sähköstä maksettavaan hintaan.

Korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien asemaa voitaisiin helpottaa sallimalla näille kuluttajille pyynnöstä pidennetyt maksuajat myös talvikaudelle 2023-2024, jolloin sähkönkulutus ja siten kuukausilaskut ovat oletettavasti suurimmillaan ja joihin nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen toimenpiteet eivät ajallisesti ulota. Tämänkaltaisen sääntelyn perusteltavuus sopimusten pysyvyyden ja omaisuudensuojan näkökulmasta on asianmukaisesti käsitelty nyt esillä olevan hallituksen esityksen kohdassa 12.2.2.

Toinen vaihtoehto olisi asettaa sähkön yksikköhinnalle tietty hintakatto, jota sovellettaisiin taannehtivasti korkeiden hintojen aikana tehtyihin määräaikaisiin sopimuksiin. Omaisuudensuojakytkösten vuoksi hintakaton ylittävä sähkön sopimushinta olisi katettava valtion varoista. Tällöin pitäisi päättää, mille tasolle hintaleikkuri asetettaisiin ja myönnettäisiinkö tuki hakemuksesta vai automaattisesti. Euroopan unionin sääntelyn ja politiikkakehyksen näkökulmasta olisi perusteltua, että tukimuoto ohjattaisiin vain niille kuluttajille, joiden varallisuusasemaan korkeiden sähkönhintojen aikana tehty määräaikainen sopimushinta vaikuttaa olennaisesti heikentävällä tavalla ja joiden toimeentulo on siksi uhattuna. Koko EU:n asiaa koskeva sääntely- ja politiikkakehikko korostaa, että tukimuotoja olisi kohdennettava vain heikossa asemassa oleville kuluttajille ja kotitalouksille, ei esimerkiksi keski- ja suurtuloisille kotitalouksille. Tuen suuntautuminen suurituloisille kotitalouksille on perustellusti keskeisin hallituksen nyt käsittelyssä olevan esityksen kritiikki, joka tulisi huolellisesti ottaa huomioon myös tulevissa lainsäädäntöhankkeissa.

[14] Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 c §, joka oli väliaikaisesti voimassa 1.7.2020–31.12.2020 ja 1.1.2021–30.9.2021 sekä lakia koskeva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta (HE 234/2020 vp).

[15] HE 234/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta, s. 19.

[16] HE 234/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta, s. 9.

[17] HE 234/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta, s. 9.

[18] HE 234/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta, s. 9.

Sähkön hinnan osittainen korvaaminen hintakatolla ei välttämättä olisi sähkönsäästöön tai kulutusjoustoon kannustava toimi. Verovarojen kohdentaminen energiankulutukseen kannustaviin tukimuotoihin on erityisesti ilmasto-oikeuden pakottavien tavoitteiden ja niiden kiireellisen aikataulun näkökulmasta haitallista. Myös EU:n sääntely- ja politiikkakehikko nimenomaisesti kannustaa priorisoimaan sellaisia tukimuotoja, jotka edistävät kysyntäjoustoa ja kulutuksen vähentämistä. Korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien asemaa voitaisiin helpottaa myös kohdentamalla tukitoimet kulutuksen vähentämistä kannustavaan toimintaan. Sähköyhtiöille voitaisiin esimerkiksi antaa taloudellisia insentiivejä tarjota korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä oleville kuluttajille edullisempia sopimuksia tai lyhentää määräaikaisuuden kestoa sillä edellytyksellä, että uudet sopimukset kannustaisivat kulutusjoustoon tai/ja energiatehokkuuteen. Tällöin valtion olisi myös katettava määräaikaisen sopimuksen loppukauden menetetyn tulon ja uudesta sopimuksesta saatavan tulon erotus.

Tässä lausunnossa tunnistettujen mahdollisten vaihtoehtojen vaikutusanalyysiä tai kustannuksia ei ole mahdollista toteuttaa tämän lausunnon sisällä. Lisäksi on edelleen syytä korostaa, että olisi ensin osoitettava, onko toimiin ryhtyminen (ja missä laajuudessa) korkeiden sähkönhintojen aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman helpottamiseksi perusteltua, kun otetaan huomioon syksyllä 2022 jo käyttöönotetut tukitoimet, nyt ehdotetut tukitoimet sekä näiden keskinäinen päällekkäisyys.[19]

[19] Tukimuotojen kokonaisuus kuvattu hallituksen esityksessä HE 324/2022 vp, s. 6.